ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ
ΤΗΣ Α.Θ.ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
κ. κ. Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Υ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΙΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
(20 Ἰουνίου 2016)
***

«Γλῶσσαι ποτὲ συνεχύθησαν, διὰ τὴν τόλμαν τῆς πυργοποιΐας· γλῶσσαι δὲ νῦν ἐσοφίσθησαν, διὰ τὴν δόξαν τῆς Θεογνωσίας. Ἐκεῖ κατεδίκασε Θεὸς τοὺς ἀσεβεῖς τῷ πταίσματι· ἐνταῦθα ἐφώτισε Χριστὸς τοὺς ἁλιεῖς τῷ Πνεύματι. Τότε κατειργάσθη ἡ ἀφωνία, πρὸς τιμωρίαν· ἄρτι καινουργεῖται ἡ συμφωνία, πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

(Δοξαστικὸν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ Πεντηκοστῆς)

Μακαριώτατοι, Ἱερώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἅγιοι ἀδελφοί, οἱ συγκροτοῦντες τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην ταύτην Σύνοδον τῆς Ἁγιωτάτης Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ πάντες οἱ παρόντες ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐναρκτήριον ταύτην συνεδρίαν αὐτῆς, Ἐξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ, Dear Observers, brothers in Christ.

Αἶνον καὶ δοξολογίαν ἀναπέμπομεν τῷ ἐν Τριάδι τρισαγίῳ Θεῷ ἡμῶν, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς συνελθεῖν ἐνταῦθα ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς, πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργου μεγάλου καὶ ἱεροῦ, ἁπτομένου αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ: «ἐκκλησία γὰρ συστήματος καὶ συνόδου ἐστὶν ὄνομα», κατὰ τὸν χρυσορρήμονα Πατέρα (Ἰω. Χρυσοστόμου, Εἰς τὸν 149ον Ψαλμόν, Ι).

Ὄντως, ἀδελφοί, ὁ συνοδικὸς θεσμός, τὸν ὁποῖον σήμερον καλούμεθα νὰ ὑπουργήσωμεν εἰς τὴν ὑψίστην αὐτοῦ μορφήν, ἔχει τὰς ρίζας

του εἰς τὰ βάθη τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν πρόκειται περὶ ἁπλῆς κανονικῆς παραδόσεως, τὴν ὁποίαν παρελάβομεν καὶ τηροῦμεν, ἀλλὰ περὶ θεμελιώδους θεολογικῆς καὶ δογματικῆς ἀληθείας, ἄνευ τῆς ὁποίας οὐκ ἔστι σωτηρία. Ὁμολογοῦντες τὴν πίστιν ἡμῶν ἐν τῷ ἱερῷ Συμβόλῳ εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, διακηρύττομεν συγχρόνως καὶ τὴν συνοδικότητα αὐτῆς, ἡ ὁποία ἐνσαρκώνει ἐν τῇ ἱστορίᾳ πάσας τὰς ἰδιότητας ταύτας τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι τὴν ἑνότητα, τὴν ἁγιότητα, τὴν καθολικότητα καὶ τὴν ἀποστολικότητα αὐτῆς. Ἄνευ τῆς συνοδικότητος, ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας διασπᾶται, ἡ ἁγιότης τῶν μελῶν της καθίσταται ἁπλῆ ἀτομικὴ ἠθικὴ καὶ ἀρετολογία, ἡ καθολικότης θυσιάζεται εἰς ἐπὶ μέρους ἀτομικά, ὁμαδικά, ἐθνικὰ καὶ λοιπὰ κατὰ κόσμον συμφέροντα καὶ ἐπιδιώξεις, καὶ τὸ ἀποστολικὸν κήρυγμα γίνεται ἕρμαιον τῶν διαφόρων αἱρέσεων καὶ πλανῶν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Δὲν εἶναι, συνεπῶς, τυχαῖον καὶ ἄνευ σημασίας τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ συνοδικότης διατρέχει ἀνέκαθεν πάσας τὰς θεμελιώδεις πτυχὰς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς κατὰ τόπον, μέχρι τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐκφάνσεώς της. Ἤδη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ του (κεφ. 11) ταυτίζει τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὸ «συνέρχεσθαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ» πρὸς τέλεσιν τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς Σῶμα Χριστοῦ, εἶναι συγχρόνως καὶ «κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» (Β΄ Κορ. ιγ΄ 13), «τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου» (Ἐφεσ. α΄ 23). Οὐδεὶς σώζεται ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ μόνον ὡς μέλος τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐν συνδέσμῳ ὀργανικῷ καὶ κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων. Ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης θεμελιοῦται ἡ συνοδικότης τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι εἰς τὴν φύσιν της «συνοδική», διότι εἶναι «Σῶμα Χριστοῦ» καὶ «κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», τὸ ὁποῖον «ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας», ὅπως ψάλλομεν κατὰ τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἔχουσα βαθεῖαν συνείδησιν τῆς θεολογικῆς ταύτης ἀληθείας, ἡ Ἐκκλησία ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐφήρμοσε τὸν συνοδικὸν θεσμὸν ὡς μέσον ἀναζητήσεως καὶ διατυπώσεως τῆς ἀληθείας, ὁσάκις ἠγείροντο ἀμφισβητήσεις

καὶ ἀμφιβολίαι, ἀπειλοῦσαι τὴν ἑνότητα αὐτῆς. Ἤδη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν Ἀποστόλων, ἡ ἀπειλήσασα σοβαρῶς τὴν ἑνότητα τῆς πρώτης Ἐκκλησίας διένεξις ὡς πρὸς τὸν τρόπον ἀποδοχῆς εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐξ ἐθνικῶν προερχομένων χριστιανῶν, ἀντιμετωπίσθη διὰ τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, περὶ τῆς ὁποίας μᾶς πληροφορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ταύτης ἐθεωρήθησαν ἀπ᾽ ἀρχῆς ὡς θεόπνευστοι, φέρουσαι τὴν σφραγίδα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος: «ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν» (Πράξ. ιε΄ 28). Διὸ καὶ κατέστησαν ὑποχρεωτικαὶ αἱ ἀποφάσεις αὗται διὰ πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὅσοι δὲ ἠρνήθησαν τὴν ἀποδοχήν των, ὡς ἡ μερὶς τῶν ἰουδαϊζόντων, παρέμειναν ἐκτὸς αὐτῆς, διὰ νὰ παραδοθοῦν τελικῶς εἰς τὴν ἀφάνειαν, μετεξελισσόμενοι εἰς διαφόρους αἱρετικὰς ὁμάδας.

Ἀκολουθοῦσα τὸ πρότυπον τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου καὶ ἐμπνεομένη ἀπὸ τὴν συνείδησιν ὅτι ἀποτελεῖ Σῶμα Χριστοῦ καὶ κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία κατέστησε τὸν συνοδικὸν θεσμὸν ὕψιστον καὶ τελικὸν κριτὴν τῆς ζωῆς αὐτῆς, ὄχι μόνον κατὰ τὰς ἐκτάκτους περιστάσεις ἀμφισβητήσεων καὶ διενέξεων, ἀλλὰ καὶ προκειμένου περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως αὐτῆς ἐπὶ μονίμου βάσεως. Οὕτω, καθιερώθησαν ὑπὸ τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τακτικαὶ σύνοδοι δὶς τοῦ ἔτους (καν. 5), πρὸς διευθέτησιν διαφορῶν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν κληρικῶν, διὰ σειρᾶς δὲ τοπικῶν συνόδων καθωρίσθη ὁ τρόπος διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς διατυπώσεως ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀποτελοῦν ἔκτοτε τὸ δίκαιον τῆς Ἐκκλησίας. Ἔκτοτε, τόσον ἐπὶ θεμάτων διοικήσεως, ὅσον καὶ ἐπὶ ζητημάτων πίστεως, μόνον συνοδικαὶ ἀποφάσεις διαθέτουν κῦρος καὶ αὐθεντίαν διὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ δὲ θέσεις καὶ γνῶμαι ἀτόμων ἢ ὁμάδων οἱασδήποτε φύσεως.

Ὁ συνοδικὸς θεσμὸς κατέστη ὄχι μόνον ὁ ὕψιστος κριτὴς ἐν τῷ βίῳ καὶ τῇ πίστει τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὁ ὀρατὸς σύνδεσμος τῆς κοινωνίας μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, τόσον ἐπὶ περιφε-

ρειακοῦ, ὅσον καὶ ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου. Τὸ ἀναπτυχθὲν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ Μητροπολιτικὸν καὶ Πατριαρχικὸν σύστημα, ἐβασίζετο ἐπὶ τῆς συνοδικότητος, ὡς καθώριζεν αὐτὴν ὁ 34ος Ἀποστολικὸς Κανών, κατὰ τὸν ὁποῖον, ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ ἢ εὐρυτέρα γεωγραφικῇ περιοχῇ, ἅπαντες οἱ Ἐπίσκοποι δέον νὰ ἀποφασίζουν πάντοτε ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ «πρώτου» μεταξὺ αὐτῶν, ἡγούμενοι τοῦτον ὡς «κεφαλὴν» αὐτῶν, ἐνῷ καὶ οὗτος δέον πάντοτε νὰ ἀποφασίζῃ καὶ ἐνεργῇ ἐν συμφωνίᾳ μετ᾽ αὐτῶν. Ὁ χρυσοῦς οὗτος κανὼν τῆς συνοδικότητος καθορίζει ἔκτοτε καὶ τὴν περὶ πρωτείου ἀντίληψιν τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν καὶ προβάλλει αὕτη ὡς πρότυπον δι᾽ ὅλας τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας καὶ ὁμολογίας.

Ἀλλ᾽ ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐξαντλεῖται εἰς τὸ τοπικὸν καὶ περιφερειακὸν ἐπίπεδον. Ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ ἓν σῶμα ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ἡνωμένον ἐν τῇ αὐτῇ πίστει καὶ τῇ αὐτῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καὶ μυστηριακῇ ζωῇ, διὸ καὶ ἔχει ἀνάγκην τῆς συνοδικότητος καὶ ἐπὶ τοῦ παγκοσμίου ἐπιπέδου. Τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐξέφραζον καὶ ἱκανοποίουν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, αἱ ὁποῖαι καὶ συνεκαλοῦντο, ὁσάκις ἦτο ἀνάγκη νὰ διασφαλισθῇ ἡ ἑνότης ὅλων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν καὶ ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου, τόσον εἰς θέματα πίστεως, ὅσον καὶ εἰς ζητήματα διοικήσεως καὶ ποιμαντικῆς μερίμνης. Αἱ Σύνοδοι αὗται, ἐκπροσωποῦσαι πάσας τὰς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησίας, καὶ γενόμεναι ἀποδεκταὶ ὑπ᾽ αὐτῶν, ἀπετέλουν καὶ ἀποτελοῦν τὴν ὑψίστην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐθεντίαν, διασφαλίζουσαι οὕτω τὴν ἑνότητα αὐτῆς.

Ἡ ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου ἑνότης αὕτη τῆς Ἐκκλησίας διεσαλεύθη, ὡς μὴ ὤφελε, διὰ τῆς διακοπῆς τὸν 11ον μ.Χ. αἰῶνα τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας τῆς Ἐκκλησίας Ρώμης μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀρχικῶς, καὶ ἐν συνεχείᾳ ὅλων τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς, ἥτις διακοπή, ἐκτὸς τῶν ἄλλων σοβαρῶν πληγῶν τὰς ὁποίας ἐπέφερεν εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡδήγησεν εἰς μονομερῆ καὶ ἀνεξάρτητον ἄσκησιν τῆς συνοδικότητος ἐν τῇ Δύσει καὶ τῇ Ἀνατολῇ. Ἡ καθ᾽ ἡμᾶς Ἁγιωτάτη Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, παρὰ τὰς δυσχερεῖς ἱστορι-

κὰς συγκυρίας, εἰς τὰς ὁποίας ἔζησε καθ᾽ ὅλην τὴν δευτέραν μ. Χ. χιλιετίαν, παρέμεινε πιστὴ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς συνοδικότητος τόσον ἐπὶ τοπικοῦ καὶ περιφερειακοῦ ἐπιπέδου, ὅσον καὶ εὐρύτερον, ὁσάκις τοῦτο ἦτο ἀναγκαῖον. Αἱ κατὰ τὸν ιδ᾽ αἰῶνα συνελθοῦσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδοι ὑπὲρ τοῦ Ἡσυχασμοῦ καὶ τῆς θεολογίας τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, αἱ ἐν τῇ αὐτῇ Πόλει Σύνοδοι τῶν ἐτῶν 1638, 1672, 1691, 1727, 1838, 1872, 1895 κ.ἄ., ἡ ἐν Ἰασίῳ Σύνοδος τοῦ 1642, ὡς καὶ αἱ ἐγκύκλιοι τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς τῶν ἐτῶν 1716/25 καὶ 1848, μαρτυροῦν ὅτι, παρὰ τὰς ἐξωτερικὰς δυσκολίας, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἔπαυσε τὴν συνοδικὴν αὐτῆς δρᾶσιν, καὶ ἐπὶ ἐπιπέδου πανορθοδόξου.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ κανονικῇ εὐθύνῃ αὐτοῦ ὡς ἐγγυητοῦ τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπρωτοστάτησε καὶ προήδρευσεν εἰς πάσας τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας συνόδους, προσεπάθησε καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20ου αἰῶνος νὰ συγκαλέσῃ Πανορθόδοξον Σύνοδον, τῆς ὁποίας ἡ πρώτη Προσυνοδικὴ Διάσκεψις ἐπραγματοποιήθη ἐν Ἁγίῳ Ὄρει κατὰ τὸ ἔτος 1930, ἀλλὰ καὶ πάλιν αἱ γνωσταὶ ἱστορικαὶ συγκυρίαι κατέστησαν τοῦτο ἀδύνατον. Τὴν προσπάθειαν πρὸς τοῦτο ἀνενέωσεν ὁ ἀοίδιμος προκάτοχος ἡμῶν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας, μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Β᾽ Παγκοσμίου Πολέμου, ὅτε ὑπὸ τῶν ἐν Ρόδῳ Πανορθοδόξων Διασκέψεων τῶν ἐτῶν 1961, 1963 καὶ 1964 ἀπεφασίσθη νὰ συγκληθῇ ἡ παροῦσα Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος, τὴν ὁποίαν, χάριτι Θεοῦ, ἐγκαινιάζομεν σήμερον. Ἡ μακρὰ καθυστέρησις τῆς πραγματοποιήσεως τῆς Συνόδου ταύτης, ὀφειλομένη καὶ πάλιν ἐν πολλοῖς εἰς ἐπελθούσας ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἱστορικὰς συγκυρίας, κατέστησεν ἔτι μᾶλλον ἀναγκαίαν καὶ ἐπείγουσαν τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς.

Εἰς ὡρισμένων ἀνθρώπων τὴν σκέψιν πλανᾶται τὸ ἐρώτημα -ὑποβαλλόμενον ἐνίοτε καὶ καλλιεργούμενον ὑπό τινων οὐχὶ καλῆς θελήσεως ἀδελφῶν- διατί εἶναι ἀναγκαία ἡ παροῦσα Σύνοδος καὶ εἰς τί ἀποβλέπει. Πρὸς πάντας τούτους ἀπαντῶμεν ἐν ἀγάπῃ:

α) Ὡς προείπομεν ἀνωτέρω, ἡ συνοδικότης ἀποτελεῖ ἔκφανσιν καὶ ἔκφρασιν αὐτοῦ τούτου τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ «συνέρχεσθαι ἐπὶ τὸ αὐτό», συνιστᾶ χαρακτηριστικὸν τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας. Μόνον ἀνυπέρβλητοι ἱστορικαὶ συγκυρίαι δύνανται νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἀδράνειαν τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ ἐπὶ οἱουδήποτε ἐπιπέδου, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ παγκοσμίου. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, εὑρεθεῖσα πολλάκις ἐνώπιον τοιούτων συγκυριῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἀνέβαλλεν ἐνίοτε ἐπὶ μακρὸν τὴν σύγκλησιν Πανορθοδόξου Συνόδου, ἀλλ᾽ οὐδεμία ἔξωθεν συγκυρία δύναται νὰ δικαιολογήσῃ σήμερον μίαν τοιαύτην ἀναβολήν. Διὸ καὶ θὰ εἴχομεν εὑρεθῇ ὑπόλογος ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἱστορίας ἐὰν ἀνεβάλλομεν περαιτέρω τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου ταύτης.

β) Τὴν σύγκλησιν τῆς παρούσης Συνόδου ἐπέβαλλον καὶ λόγοι διευθετήσεως <u>ἐσωτερικῶν ζητημάτων</u> τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ταῦτα προέκυψαν κυρίως λόγῳ τοῦ συστήματος κανονικῆς διαρθρώσεως τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἀποτελουμένης ἐκ πολλῶν <u>Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν</u>, ἑκάστη τῶν ὁποίων ρυθμίζει τὰ τοῦ οἴκου αὐτῆς ἐλευθέρως δι᾽ ἰδίων ἀποφάσεων, ὅπερ καθιστᾶ ἐνίοτε δυσχερῆ τὴν «ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ» μαρτυρίαν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, καὶ προξενεῖ παρεξηγήσεις καὶ προστριβάς, αἱ ὁποῖαι ἀμαυρώνουν τὴν εἰκόνα τῆς ἑνότητος αὐτῆς. Τὸ σύστημα τῆς Αὐτοκεφαλίας ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν πέντε ἀρχαίων Θρόνων, ἤτοι τῆς Ρώμης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς καλουμένης Πενταρχίας, ἡ συμφωνία τῶν ὁποίων ἀπετέλει τὴν ὑπερτάτην μορφὴν ἀναδείξεως τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἐκφραζομένην διὰ τῶν Συνόδων. Μετὰ τὴν διακοπὴν τῆς κοινωνίας μεταξὺ τοῦ Θρόνου τῆς Παλαιᾶς Ρώμης καὶ τῶν Θρόνων τῆς Ἀνατολῆς, προσετέθησαν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἕτερα Πατριαρχεῖα καὶ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, ἐπ᾽ ἀναφορᾷ πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ καθεστῶτος αὐτῶν ὑπὸ μελλοντικῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διὰ νὰ προκύψῃ τελικῶς ἡ παροῦσα κανονικὴ διάρθρωσις τῆς Ἁγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἀλλ᾽ ἐνῷ ἡ τοιαύτη διάρθρωσις εἶναι κανονικῶς καὶ ἐκκλησιολογικῶς ὀρθή, ὁ κίνδυνος μετατροπῆς αὐτῆς εἰς ἓν εἶδος «ὁμοσπονδίας Ἐκκλησιῶν», ἑκάστη τῶν ὁποίων προωθεῖ ἴδια συμφέροντα καὶ ἐπιδιώξεις, οὐχὶ πάντοτε ἀκραιφνῶς ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, καθιστᾶ ἀναγκαίαν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς συνοδικότητος. Ἡ ἀτροφία τοῦ Συνοδικοῦ θεσμοῦ ἐπὶ πανορθοδόξου ἐπιπέδου, συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αἰσθήματος αὐταρκείας εἰς τὰς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας, ὁδηγοῦσα αὐτὰς εἰς τάσεις ἐσωστρεφεῖς καὶ ἐγωϊστικάς, εἰς τὸ «χρείαν σου οὐκ ἔχω», τὸ ὁποῖον ἐπικρίνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους (Α΄ Κορ. ιβ΄ 21). Ἐὰν ὁ συνοδικὸς θεσμὸς εἶναι γενικῶς ἀπαραίτητος εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὸ σύστημα τῆς Αὐτοκεφαλίας καθιστᾶ αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀναγκαῖον, πρὸς διασφάλισιν καὶ ἔκφρασιν τῆς ἑνότητος αὐτῆς.

γ) Τὴν ἀνάγκην συγκλήσεως τῆς παρούσης Συνόδου ἐπέτεινε καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐνεφανίσθησαν νέα προβλήματα, ἀπαιτοῦντα τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς γραμμῆς καὶ στάσεως τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τὸ φαινόμενον τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς ἔλαβε διαστάσεις ἀγνώστους πρὸ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ νῦν αἰῶνος, διὰ τῆς ραγδαίας αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταναστῶν ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων περιοχῶν εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως, οἵτινες ἔχουν ἀνάγκην ποιμαντικῆς φροντίδος. Τοῦτο ὡδήγησεν εἰς τὴν γνωστὴν εἰς πάντας, οὐχί ἀκραιφνῶς κανονικήν, κατάστασιν τῆς ὑπάρξεως περισσοτέρων τοῦ ἑνὸς Ἐπισκόπων ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ περιοχῇ, ἐπὶ σκανδαλισμῷ πολλῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὸ θέμα τοῦτο δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπισθῇ εἰ μὴ διὰ πανορθοδόξου συνοδικῆς ἀποφάσεως.

δ) Ἕτερον ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐνεφανίσθη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον, εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν προσπαθειῶν ἀποκαταστάσεως τῆς ἑνότητος τῶν χριστιανῶν διὰ τῆς λεγομένης «Οἰκουμενικῆς Κινήσεως». Ἡ συμμετοχὴ τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὴν προσπάθειαν ταύτην ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει ἀποφάσεων, αἱ ὁποῖαι ἐλήφθησαν εἴτε ὑφ᾽ ἑκάστης Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, εἴτε ὑπὸ πανορθοδόξων δια-

σκέψεων. Τὸ ὅλον θέμα, ἕνεκα τῆς σοβαρότητος αὐτοῦ, δέον νὰ ἐξετασθῇ καὶ ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου πρὸς διαμόρφωσιν, κατὰ τρόπον αὐθεντικόν, τῆς ἐνιαίας ἐπ᾽ αὐτοῦ θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλα θέματα, ἐμφανισθέντα κυρίως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ χρήζοντα συνοδικῶν ἀποφάσεων, ἐπέβαλλον τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου ταύτης. Ταῦτα ἀφοροῦν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ διοργάνωσιν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑφίστανται ἀμφισβητήσεις καὶ διχογνωμίαι μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ἀπειλοῦσαι ἐνίοτε τὴν μεταξὺ αὐτῶν εἰρήνην, ὡς εἶναι ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως τοῦ αὐτοκεφάλου καὶ τοῦ αὐτονόμου Ἐκκλησίας τινός. Τὰ ζητήματα ταῦτα, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ ποιμαντικῆς φύσεως, τῶν ὁποίων ἡ ἀντιμετώπισις ἐν ὄψει τῶν προκλήσεων τοῦ συγχρόνου κόσμου καθίσταται ἐπιβεβλημένη, ὡδήγησαν τοὺς ἀποφασίσαντας τὴν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς θεματολογίας αὐτῆς, ὡς αὕτη παρεδόθη εἰς ἡμᾶς καὶ προπαρεσκευάσθη ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων Ἐπιτροπῶν καὶ Προσυνοδικῶν Διασκέψεων.

Γνωρίζομεν, βεβαίως, ὅτι τὰ ἀπασχολοῦντα τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον προβλήματα εἶναι ἄλλα, ἁπτόμενα τοῦ καθ᾽ ἡμέραν βίου του, τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τοὺς συνανθρώπους του, πρὸς τὸ φυσικόν του περιβάλλον, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ ραγδαία πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας καὶ τὰ προκύπτοντα ἐξ αὐτῆς βιοηθικὰ καὶ πνευματικὰ ζητήματα, ἡ πρόκλησις τῆς ἐκκοσμικεύσεως καὶ ὁ κλονισμὸς τῶν παραδοσιακῶν κοινωνικῶν ἀξιῶν, αἱ συγκρούσεις καὶ οἱ πόλεμοι καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προερχόμενα δεινὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους –πάντα ταῦτα καὶ τὰ συναφῆ πρὸς αὐτὰ ὑπαρξιακὰ προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀφήσουν ἀδιάφορον τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία καλεῖται νὰ ἀρθρώσῃ λόγον εὐαγγελικὸν πρὸς ἀντιμετώπισίν των. Ἡ παροῦσα Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος θὰ ἀναφερθῇ εἰς τὰ προβλήματα αὐτὰ εἰς τὸ Μήνυμά της πρὸς τὸν κόσμον κατὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ κύριον ἔργον αὐτῆς περιορίζεται εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν θεματολογίαν, ἡ ὁποία ἀφορᾷ εἰς ἐσωτερικὰ

τῆς Ἐκκλησίας ζητήματα, καὶ τοῦτο διότι, πρὶν ἢ ἀπευθύνῃ λόγον πρὸς τὸν κόσμον καὶ ἀσχοληθῇ μετὰ τῶν ἀπασχολούντων αὐτὸν προβλημάτων, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ τακτοποιήσῃ τὰ τοῦ οἴκου αὐτῆς, ὥστε ὁ λόγος αὐτῆς νὰ καταστῇ ἀξιόπιστος καὶ νὰ προέλθῃ ἀπὸ μίαν κατὰ πάντα ἡνωμένην Ἐκκλησίαν. Ἂς μὴ λησμονῶμεν ἄλλωστε, ὅτι πρόθεσις ἡμῶν εἶναι, ἡ Σύνοδος αὕτη νὰ ἀκολουθηθῇ, σὺν Θεῷ, ἀπὸ ἄλλας τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι καὶ θὰ ἔχουν ὡς σκοπὸν νὰ ἐγκύψουν εἰς τὰ ὡς ἄνω καὶ ἄλλα φλέγοντα προβλήματα.

Ἡ σημασία καὶ σπουδαιότης τῆς παρούσης Συνόδου ἔγκειται κατ᾽ ἐξοχὴν <u>εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονὸς τῆς, χάριτι Θεοῦ, πραγματοποιήσεώς της</u> μετὰ ἀπὸ τόσους αἰῶνας, κατὰ τοὺς ὁποίους δὲν κατέστη τοῦτο δυνατόν. Τοῦτο καὶ μόνον, θὰ ἤρκει διὰ νὰ ἐντάξῃ αὐτὴν εἰς τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας.

Ταῦτα ἔχουσα ὑπ᾽ ὄψιν ἡ παροῦσα Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Ἁγιωτάτης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καλεῖται σήμερον, ἵνα χωρήσῃ ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτῆς. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἄκρως σοβαρόν, ἀλλὰ καὶ ἐξόχως δυσχερές, καὶ διὰ τοῦτο προητοιμάσθη ἐπιμελῶς ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ κόπου πολλοῦ, διὸ καὶ κρίνομεν ὡς χρέος ἡμῶν ὅπως ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην, τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς πάντας τοὺς κοπιάσαντας καὶ συντελέσαντας εἰς τὴν αἰσίαν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου τούτου, πρός τε τοὺς ἀπελθόντας ἤδη εἰς Κύριον, ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῶν ὁποίων ἐδεήθημεν τὸ παρελθὸν Σάββατον τῶν Ψυχῶν ἐν Θείᾳ λειτουργίᾳ, διὰ τὴν ὁποίαν εὐχαριστοῦμεν τὸν τελέσαντα αὐτὴν Μακ. Ἀλεξανδρείας, καὶ πρὸς τοὺς ζῶντας ἐξ αὐτῶν, οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων εὑρίσκονται καὶ σήμερον κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ τοὺς ὁποίους, ἕνα ἕκαστον προσωπικῶς, ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς ἐν πολλῇ ἀγάπῃ καὶ τιμῇ.

Καρπὸν τῆς μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου ταύτης προετοιμασίας ἀποτελοῦν τὰ κατόπιν μακρῶν συζητήσεων διατυπωθέντα, ἐγκριθέντα καὶ ὑπογραφέντα Κείμενα, ὑποβαλλόμενα πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦτο σῶμα πρὸς τε-

λικὴν ἔγκρισιν, ὥστε νὰ ἀποτελέσουν ἀποφάσεις τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Ὑπενθυμίζομεν καὶ ὑπογραμμίζομεν ὅτι τὰ ἐν λόγῳ Κείμενα ἔτυχον ἤδη ὁμοφώνου ἀποδοχῆς ὑπὸ τῶν πλήρως πρὸς τοῦτο ἐξουσιοδοτημένων ἐκπροσώπων ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ἀντεγκλήσεις καὶ ὀξύτητες κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς Συνόδου, καὶ πρὸς διευκόλυνσιν αὐτῆς ὅπως περατώσῃ τὸ ἔργον της ἐντὸς τῶν ἀποφασισθέντων χρονικῶν ὁρίων.

Γνωρίζομεν, βεβαίως, ὅτι τὰ ἐν λόγῳ Κείμενα δὲν περιέχουν, ὡς θὰ ἠθέλομεν, τὰς θέσεις καὶ ἀπόψεις πάντων ἡμῶν, καὶ εἶναι διὰ τοῦτο φυσικὸν νὰ μὴ ἱκανοποιοῦν πλήρως πάντας. Ἂς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι τὰ ἐν λόγῳ Κείμενα συνετάγησαν ὑπὸ ἐκπροσώπων δεκατεσσάρων ὅλων Ἐκκλησιῶν, ἑκάστη τῶν ὁποίων θὰ ἔδει νὰ συμφωνήσῃ πλήρως πρὸς τὸ περιεχόμενόν των. Καλούμεθα, ὅθεν, καὶ ἐνταῦθα νὰ ἐπιδείξωμεν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν κατανόησιν καὶ σεβασμὸν πρὸς πᾶσαν τυχὸν ἀδυναμίαν τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Συνόδου νὰ ἀποδεχθοῦν τὰς ὑποβαλλομένας τροπολογίας, καὶ μὴ ἐμμείνωμεν εἰς τὴν ὑπὸ πάντων ἀποδοχὴν αὐτῶν, ἀπειλοῦντες τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Χωροῦμεν, συνεπῶς, ἐπὶ τὸ ἔργον ἡμῶν ἐπὶ τῇ βάσει ὁμοφώνως ἐγκεκριμένων ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν Κειμένων, ἅτινα ἑκάστη Ἐκκλησία ἔχει ἤδη ἀποδεχθῆ. Τοῦτο, βεβαίως, οὐδόλως δεσμεύει τὴν παροῦσαν Σύνοδον, ἡ ὁποία καὶ δύναται νὰ τροποποιήσῃ τὰ κείμενα ταῦτα ἐπὶ τῇ βάσει ἠτιολογημένων προτάσεων οἱουδήποτε ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἀτομικῶς. Ἀλλά - καὶ τοῦτο τονίζομεν ἰδιαιτέρως - οἱαδήποτε τροπολογία ἐπὶ τῶν ἤδη ὁμοφώνως ἐγκριθέντων Κειμένων θὰ ἰσχύσῃ μόνον ἐὰν γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ πασῶν τῶν μετεχουσῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τοῦτο ἐπιβάλλει ἡ ἀρχὴ τῆς ὁμοφωνίας, τὴν ὁποίαν ὅλοι ἀπεδέχθημεν. Ἐὰν τροπολογία, προτεινομένη ὑπό τινος ἢ ὑπό τινων ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ἱεροῦ τούτου Σώματος προσκρούσῃ εἰς τὴν μὴ ἀποδοχὴν αὐτῆς ὑπὸ μιᾶς ἢ περισσοτέρων Ἐκκλησιῶν, αὕτη καταπίπτει, καὶ τὸ Κείμενον διατηρεῖται ὡς εἶχεν ἐν τῇ ἀρχικῶς ἐγκριθείσῃ μορφῇ αὐτοῦ, ἐγκρινόμενον καὶ ὑπογραφόμενον ὑφ᾽ ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Σώματος. Ἀποδεχθέντες τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμοφωνίας εἰς τὴν λῆψιν τῶν ἀποφάσεων

τῆς Συνόδου, ἀποδεχόμεθα συγχρόνως καὶ τὴν ἔγκρισιν τῶν τυχὸν ὑποβαλλομένων ὑφ᾽ ἡμῶν τροπολογιῶν, μόνον ἐφ᾽ ὅσον εἶναι σύμφωνοι πρὸς αὐτάς, πᾶσαι αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι.

Ταῦτα ἐθεωρήσαμεν χρέος νὰ ὑπομνήσωμεν ἐνταῦθα, παρὰ τὸ ὅτι εἴμεθα βέβαιοι ὅτι εἶναι εἰς πάντας ὑμᾶς γνωστά, τοῦτο δὲ πρὸς ἀποφυγὴν οἱασδήποτε παρεξηγήσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου. Τὰ τῆς ὅλης διαδικασίας τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἱεροῦ Σώματος διαλαμβάνει ὁ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἐγκριθεὶς Κανονισμός, τὸν ὁποῖον καὶ παρακαλοῦμεν, ὅπως μελετήσωμεν πάντες ἐνδελεχῶς, καὶ ἐφαρμόσωμεν αὐτὸν πιστῶς κατὰ τὰς ἐργασίας ἡμῶν. Ἡ ἕδρα αὕτη, ἔχουσα τὴν εὐθύνην τῆς τηρήσεως τοῦ Κανονισμοῦ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας του, θὰ μεριμνήσῃ ὥστε ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ νὰ τηρηθῇ πιστῶς ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τοῦ ἱεροῦ Σώματος.

***

Καὶ τὰ νῦν, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἂς στρέψωμεν τὸ οὖς ἡμῶν πρὸς τὸν Παράκλητον, ἵνα ἐνωτισθῶμεν "τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις" (Ἀποκ. β', 7), κατὰ τὴν σύναξιν ἡμῶν ταύτην "ἐπὶ τὸ αὐτό".

Ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας μέλη, χάριτι Θεοῦ, ἀποτελοῦμεν, εἶναι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, τὴν ὁποίαν ὁμολογοῦμεν ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως ὡς τὴν μόνην κιβωτὸν τῆς σωτηρίας. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ φανερούμενον κατ᾽ ἐξοχὴν "ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου" (πρβλ. Πράξ. β', 42), ἐν τῷ Μυστηρίῳ δηλονότι τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὡς διαβεβαιοῖ ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, γράφων προσφυῶς: "Τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, εἴ τις ἰδεῖν δυνηθείη ... οὐδὲν ἕτερον ἢ αὐτὸ μόνον τὸ Κυριακὸν ὄψεται σῶμα". Διὸ καὶ ἐπιλέγει ὅτι "σημαίνεται ἡ ἐκκλησία ἐν τοῖς μυστηρίοις (ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ: "καὶ γὰρ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ τὰ μυστήρια") (Ἑρμην. Θ. Λειτ. 38. P.G. 150, 452D). Διὰ ταῦτα, πρώτιστα πάντων ὁ Παράκλητος καλεῖ ἡμᾶς νὰ τηρήσωμεν τὴν ἑνότητα ἡμῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Μυστηρίων ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ἀποφεύγοντες πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ προκαλέσῃ σχῖσμα

ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Διότι, ὡς γράφει ὁ ἱερὸς Πατήρ, "οὐδὲν οὕτω παροξύνει, τὸν Θεόν, ὡς τὸ Ἐκκλησίαν διαιρεθῆναι. {...} Οὐδὲ μαρτυρίου αἷμα ταύτην τὴν ἁμαρτίαν δύναται ἐξαλείφειν" (πρβλ. Ἰω. Χρυσοστόμου, Πρὸς Ἐφεσίους 11. P.G. 62, 85). Ἡ παροῦσα Σύνοδος, ἀρξαμένη τοῦ ἔργου αὐτῆς καὶ κατακλείουσα αὐτὸ διὰ τῆς τελέσεως τοῦ μεγάλου Μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας, διακηρύττει ὅτι ὕψιστος σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς ἑνότητος ἡμῶν "ἐν τοῖς Μυστηρίοις", καὶ ἡ παντὶ σθένει διατήρησις καὶ διαφύλαξις αὐτῆς.

Ἀλλ᾽ ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἔγκειται ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ κοινῇ ἡμῶν πίστει, "τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις" (Ἰούδα, 3). Τὴν πίστιν ταύτην ὁμολογοῦμεν ἐν τῷ ἱερῷ Συμβόλῳ τόσον κατὰ τὸ Βάπτισμα ἡμῶν, ὅσον καὶ ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν εἰς ἐπίσκοπον χειροτονίαν, καθ᾽ ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ἀποτελοῦμεν τοὺς φύλακας αὐτῆς. Διὰ τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἡ πίστις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὡς ταύτην κατενόησαν καὶ ἡρμήνευσαν καὶ διετύπωσαν οἱ θεοφόροι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες, μάλιστα δὲ ἐν οἰκουμενικαῖς συνόδοις συνελθόντες, καταστήσαντες αὐτὴν ὅρον ἀπαράβατον τῆς ἐν τοῖς Μυστηρίοις ἑνότητος.

Ἡ οὑτωσὶ ἐκφρασθεῖσα καὶ διατυπωθεῖσα πίστις ἡμῶν ἑρμηνεύεται καὶ ἐκφράζεται ἀλαθήτως μόνον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας συνοδικῶς. Ἀτυχῶς, κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, ἐπιπολάζει τὸ φαινόμενον ὁμάδων ἢ ἀτόμων, διεκδικούντων ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ ἀλάθητον ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν Πατέρων καὶ τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως, κηρυττόντων "αἱρετικοὺς" πάντας τοὺς πρὸς αὐτοὺς διαφωνοῦντας, καὶ ἐξεγειρόντων τὸν πιστὸν λαόν, ἐνίοτε καὶ ἐναντίον τῶν κανονικῶν αὐτοῦ ποιμένων. Ἐντὸς τοῦ κλίματος τούτου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀποβῇ ἄκρως ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, τείνει νὰ λησμονηθῇ ὅτι τὰ ὅρια μεταξὺ αἱρέσεως καὶ Ὀρθοδοξίας καθορίζονται <u>συνοδικῶς</u> καὶ μόνον, εἴτε ἀναφέρονται ταῦτα εἰς παλαιάς, εἴτε εἰς νεωτέρας δοξασίας. Οὐδείς, πλὴν τῶν ἱερῶν Συνόδων, δύναται νὰ ἀνακηρύττῃ ἀπόψεις ἢ θέσεις ὡς "αἱρετικάς", διεκδικῶν οὕτως ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ ἀλάθητον. Συναφῶς, καταδικάζομεν καὶ τὸν ὑπό

τινων χαρακτηρισμὸν τῆς παρούσης Συνόδου ὡς δῆθεν ληστρικῆς, προτοῦ αὕτη συνέλθῃ καὶ λάβῃ τὰς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀποφάσεις της.

Ἡ ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῇ Ὀρθοδόξῳ πίστει ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν ἡ παροῦσα Σύνοδος ἔρχεται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ καὶ ἐξάρῃ, συνδέεται ἀναποσπάσεως καὶ πρὸς μίαν ἄλλην πτυχήν: τὴν κανονικήν. Οὐδεμία Θεία Εὐχαριστία εἶναι ἔγκυρος καὶ φορεὺς Θείας Χάριτος καὶ σωτηρίας, ἐὰν δὲν τελῆται ἐν ὀνόματι κανονικοῦ ἐπισκόπου καὶ ὑπὸ κανονικῶς κεχειροτονημένων κληρικῶν. Καὶ οὐδεμία ὁμολογία πίστεως, ὅσον ὀρθόδοξος καὶ ἂν εἶναι, εἶναι ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἔχει οἱανδήποτε ἀξίαν, ἐὰν "σχίζῃ" τὴν Ἐκκλησίαν: "Τοῦ εἰς αἵρεσιν ἐμπεσεῖν τὸ τὴν Ἐκκλησίαν σχίσαι οὐκ ἔλαττόν ἐστι κακόν", κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον (Ὁμιλ. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ. 12, P.G. 62,87). Διὸ καὶ ἡ ἁγία Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος κατατάσσει εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν μετὰ τῶν αἱρετικῶν "καὶ τοὺς τὴν πίστιν μὲν τὴν ὑγιῆ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποσχίσαντας δέ, καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις" (κανὼν 6).

Τρίπτυχος, ὅθεν, εἶναι ἡ ἑνότης, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἐξ ἡμῶν καὶ διὰ τῆς Συνόδου ταύτης ὁ Παράκλητος: ἑνότης ἐν τοῖς Μυστηρίοις, ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ κανονικῇ δομῇ τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ τρία ταῦτα ἀλληλοπεριχωροῦνται καὶ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τῶν ἑτέρων. Πάντα δὲ ταῦτα διατρέχει καὶ συνέχει ἡ ἀγάπη, "ὅ ἐστιν σύνδεσμος τῆς τελειότητος", καὶ ἡ εἰρήνη, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθημεν "ἐν ἑνὶ σώματι" (Κολ. γ', 15). "Ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ" (Ἐφεσ. δ',3), "σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης" (Ἐφεσ. δ', 3), καλούμεθα νὰ διαφυλάξωμεν, οἰκοδομήσωμεν καὶ διακηρύξωμεν, καὶ διὰ τῆς παρούσης Συνόδου, τὴν ἣν ὁ Παράκλητος ἐχαρίσατο ἡμῖν ἑνότητα ἐν Χριστῷ, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός.

Ἀλλά, μεριμνῶντες οὕτως ἀξιοχρέως διὰ τὴν ἑνότητα τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ὀφείλομεν νὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι, κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ὅτε "ὁ Χριστὸς τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας δι-

ένειμεν, εἰς ένότητα πάντας ἐκάλεσε" (Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς). Θὰ ἦτο μέγα σφάλμα, ἐὰν ἐν τῇ μερίμνῃ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἡμῶν ένότητα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἐπεδεικνύομεν ἀδιαφορίαν διὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εὑρίσκονται ἐν πλήρει κοινωνίᾳ μεθ᾽ ἡμῶν πολλοὶ ἐκ τῶν ὁμολογούντων πίστιν εἰς Χριστόν, εἰ καὶ οὐχὶ ὀρθῶς καὶ ὑγιῶς, ἐν πᾶσιν ἐπιζητούντων πάντως τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν μεθ᾽ ἡμῶν ένότητα, ἕτοιμοι νὰ διαλεχθοῦν μαζί μας ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἀγάπῃ περὶ τῶν διαιρούντων ἡμᾶς ζητημάτων. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπῆρξε πάντοτε καὶ παραμένει ἑτοίμη πρὸς πᾶσαν προσπάθειαν ένότητος τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, μὴ νοθεύουσα ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ τὴν ἣν παρέλαβε παρὰ τῶν Πατέρων αὐτῆς πίστιν. Διὸ καὶ ἡ παροῦσα Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος περιέλαβεν εἰς τὴν θεματολογίαν αὐτῆς καὶ τὰς σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῶν ἐκτὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Χριστιανῶν, χαιρετίζει δὲ μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς τὴν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν παρουσίαν αὐτῶν ὡς προσκεκλημένων παρατηρητῶν, κατὰ τὴν παροῦσαν ἐπίσημον ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν.

Ἡ φωνὴ τοῦ Παρακλήτου, καλοῦσα πάντας εἰς ένότητα, καλεῖ καὶ ἡμᾶς νὰ στρέψωμεν τὸ βλέμμα, καὶ νὰ πλατύνωμεν τὴν καρδίαν πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐγκύπτοντες ἐν ἀγάπῃ εἰς τὰ ἀπασχολοῦντα αὐτοὺς ζωτικὰ προβλήματα, εὐαγγελιζόμενοι εἰρήνην καὶ ἀγάπην τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακράν. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχει δι᾽ ἑαυτήν, ἀλλὰ διὰ τὸν κόσμον ἅπαντα καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, ἔχουσα κεφαλὴν αὐτῆς τὸν "πρωτότοκον πάσης κτίσεως" Χριστόν, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ διὰ τοῦ Ὁποίου ὁ Θεὸς ηὐδόκησεν "ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Σταυροῦ αὐτοῦ, δι᾽ αὐτοῦ εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς" (πρβλ. Κολ. α΄, 16, 20). Ὁμοίως, καὶ ἡ Σύνοδος δὲν συνέρχεται διὰ τὸν ἑαυτόν της· συνέρχεται δι᾽ ὅλον τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, δι᾽ ὅλον τὸν κόσμον»(Ἀλ. Παπαδερός).

Οὕτως, ἡ ἐν Συνόδῳ σύναξις τῆς Ἐκκλησίας καθιστᾷ αὐτήν, κατ᾽ ἐπέκτασιν, καὶ ἱεραποστολικήν, τουτέστιν ἐξωστρεφῆ, πορευομένην "εἰς πάντα τὰ ἔθνη" (πρβλ. Ματθ. κη΄,19), διὰ νὰ μεταφέρῃ τὴν ἀγάπην τοῦ

Χριστοῦ πρὸς πάντα ἄνθρωπον, μετέχουσα εἰς τὰς διακυμάνσεις τῆς Ἱστορίας, ὡς "σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη (Ἡσ. ια', 12) τῆς ἐρχομένης Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, μὴ συσχηματιζομένη τῷ αἰῶνι τούτῳ (πρβλ. Ρωμ. ιβ',2), ἀλλὰ καὶ μὴ ἀρνουμένη νὰ ἄρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων της τοὺς ποικίλους σταυροὺς πάντων τῶν ἀνθρώπων, κηρύττουσα τὴν Ἀνάστασιν. Ἐργαζόμενοι ἐν Συνόδῳ, "τῶν θυρῶν κεκλεισμένων" (Ἰω. κ', 19), καὶ ἀναμένοντες τὸν Ἰησοῦν νὰ ἔλθῃ ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, μεταφέρων ἡμῖν τὴν εἰρήνην Αὐτοῦ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἂς ἔχωμεν πάντοτε ἐν νῷ ὅτι οἱ περιβάλλοντες τὴν αἴθουσαν ταύτην τοῖχοι εἶναι διαφανεῖς, καὶ ὁ κόσμος ἀναμένει νὰ ἀκούσῃ καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν "τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις" (Ἀποκ. β', 7). Αἱ ἀποφάσεις ἡμῶν δέον νὰ μεταφέρουν πρὸς πάντας ἠχηρὸν τὸ μήνυμα ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, καίπερ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ διεσπαρμένη, παραμένει ἀρρήκτως ἡνωμένη, καλοῦσα διὰ τοῦ Παρακλήτου πάντας εἰς ἑνότητα.

Σεβάσμιοι καὶ πεφιλημένοι ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί,

"Πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν, καὶ Πνεύματος ἐπιδημίαν καὶ προθεσμίαν ἐπαγγελίας, καὶ ἐλπίδος συμπλήρωσιν. Καὶ τὸ μυστήριον ὅσον! ὡς μέγα τε καὶ σεβάσμιον" (Γρηγόριος Θεολ. Λόγ. 41, Εἰς τὴν Πεντηκοστήν, 5, P.G. 36, 436B).

Ὄντως μέγα τε καὶ σεβάσμιον τὸ μυστήριον τῆς Πεντηκοστῆς διὰ πλείστους λόγους, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ὃν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἰδιαιτέρως προβάλλει:

"Ἐπειδὴ γὰρ ἦσαν (οἱ μαθηταὶ) ἀκούσαντες τῆς Δεσποτικῆς φωνῆς, ‘Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη’ .... ἔρχεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει γλωσσῶν, ἑκάστῳ μερίζον τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην διδασκαλίας τὰ κλίματα, καὶ διὰ τῆς δοθείσης γλώττης καθάπερ δέλτῳ τινὶ γνωρίζον ἑκάστῳ τῆς ἐμπιστευθείσης ἀρχῆς τε καὶ διδασκαλίας τὸν ὅρον ... Καὶ ἐγένετο πρᾶγμα καινὸν καὶ παράδοξον· ὥσπερ γὰρ τότε τὸ παλαι-

ὸν γλῶσσαι τὴν οἰκουμένην κατέτεμον, καὶ τὴν κακὴν συμφωνίαν εἰς διαίρεσιν ἤγαγον· οὕτω καὶ νῦν γλῶσσαι τὴν οἰκουμένην συνῆψαν, καὶ τὰ διεστῶτα εἰς ὁμόνοιαν συνήγαγον» (Εἰς τὴν Πεντηκοστὴν 2, P.G. 50, 467).

Μέγα τὸ μυστήριον τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας! Ἡ ἑνότης αὐτῆς δὲν ἰσοπεδώνει τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἰδιαιτερότητα τῶν πολιτισμῶν: ἕκαστος, ἀκούει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ «τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ» (Πράξ. β΄ 7). Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία, καίτοι εἶναι μία ἀνὰ τὴν οἰκουμένην, συνίσταται συγχρόνως ἐκ πολλῶν Ἐκκλησιῶν, σεβομένη τὰς γλωσσικὰς καὶ ἄλλας ἰδιαιτερότητας τῶν κατὰ τόπους λαῶν, εἰς πολλὰς δὲ περιπτώσεις, καὶ συντελοῦσα εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ διαμόρφωσιν αὐτῶν.

Διὰ τῆς ποικιλίας τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν κατὰ τόπους πολιτισμῶν, ἡ κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησία «μερίζεται» εἰς κλίματα, γράφει ὁ Ἱερὸς Πατήρ, περιγράφων ἐπακριβῶς τὴν κανονικὴν δομὴν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸν ὅρον τοῦτον τοῦ «κλίματος» παρέλαβε καὶ χρησιμοποιεῖ καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἐν τῇ κανονικῇ αὐτῆς ὁρολογίᾳ, ἐμμένουσα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκριβοῦς ὁριοθετήσεως ἑκάστου «κλίματος».

Ἀλλ᾽ ἐνῷ πολλὰ τὰ κλίματα, ἡ οἰκουμένη μία. Ἡ ποικιλία τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν πολιτισμῶν ἐπέφερε πάλαι ποτὲ τὴν διαίρεσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπειλῇ τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς πρότυπον ἑνότητος, ὀφείλει διαρκῶς νὰ μεριμνᾷ ὥστε ἡ «διαφορὰ» νὰ μὴ ὁδηγήσῃ εἰς «διαίρεσιν», ἵνα κατὰ τὸν Ἅγιον Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴν «ὁρολογήσωμεν» (πρβλ. Ἐπιστ. 12, P. G. 91, 469), οὐδὲ ἡ ἑνότης εἰς ἀφανισμὸν τῆς διαφορᾶς.

Εἰς τοῦτο ἀκριβῶς συνίσταται τὸ νόημα καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ θεσμοῦ, τὸν ὁποῖον σήμερον καλούμεθα νὰ ὑπουργήσωμεν, συνερχόμενοι ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ. Ἑκάστη Ἐκκλησία καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν καλούμεθα νὰ καταθέσωμεν, ἀλλ᾽ οὐχὶ νὰ ἐπιβάλωμεν, τὰς ἰδίας ἡμῶν θέσεις. Καλούμεθα οὐχί μόνον νὰ ὁμιλήσωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀκούσωμεν. Καλούμεθα νὰ οἰκοδομήσωμεν τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦτο, μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης χωροῦντες, ἐν συναισθήσει τῆς προκειμένης ἡμῖν εὐθύνης καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας μας, στρεφόμεθα μετὰ τοῦ Μελῳδοῦ πρὸς τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν ἱκετεύοντες Αὐτόν:

«Ἔγγισον ἡμῖν, ἔγγισον ὁ πανταχοῦ·
ὥς περ καὶ τοῖς Ἀποστόλοις σου πάντοτε συνῆς,
οὕτω καὶ τοῖς σὲ ποθοῦσιν
ἕνωσον σαυτὸν οἰκτίρμον,
ἵνα συνημμένοι σοι ὑμνῶμεν,
καὶ δοξολογῶμεν τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα».
Ἀμήν!
(Ρωμανοῦ, Οἶκος Ὄρθρου Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς)

Ἐκφράζομεν τὴν λύπην ἡμῶν, πεποίθαμεν δὲ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἱεροῦ τούτου σώματος, διὰ τὴν ἀπουσίαν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας, Ρωσσίας, Βουλγαρίας καὶ Γεωργίας, αἱ ὁποῖαι ἐγνώρισαν ἡμῖν ταύτην τὴν τελευταίαν στιγμήν, ἐνῷ αἱ πλεῖσται εἶχον ἤδη κοινοποιήσει ἡμῖν τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν καὶ δὴ καὶ τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων τῶν Ἀντιπροσωπειῶν των. Διὸ καὶ ὄντως αἰφνιδίασεν ἡμᾶς δυσαρέστως ἡ τὴν δωδεκάτην ὥραν ἀπόφασις περὶ ἀποχῆς αὐτῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ αἱ Ἐκκλησίαι αὗται μετέσχον ὅλων τῶν φάσεων τῆς προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, μέχρι καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου, καὶ ἑπομένως εἶχον ὅλας τὰς εὐκαιρίας νὰ θέσουν τὰ ἅπερ ἐπικαλοῦνται νῦν εἰς δικαιολογίαν τῆς ἀποχῆς αὐτῶν θέματα πρὶν ἢ ἀποφασίσουν μεθ᾽ ἡμῶν καὶ συνυπογράψουν τὴν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Τὴν πρωτοφανῆ ταύτην συμπεριφοράν των δυσκολευόμεθα νὰ κατανοήσωμεν, ἐπαφιέμενοι τὴν ἐπ᾽ αὐτῆς κρίσιν εἰς τὰς λοιπὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν.

Ἀτυχῶς, ἀδελφοί, δὲν ἀναλογιζόμεθα πάντοτε τὰς συνεπείας τῶν ἀποφάσεων καὶ ἐνεργειῶν ἡμῶν διὰ τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι πλήττοντες τὴν ἑνότητα ἡμῶν πλήττομεν ἑαυτούς. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν καὶ

οὐδεμία ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐν ἀπομονώσει ἐκ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν εἴμεθα οἱ Ὀρθόδοξοι χριστιανοί, καὶ δὲν πρέπει νὰ συμπεριφερώμεθα ὡς ὁμοσπονδία Ἐκκλησιῶν. Εἴμεθα μία Ἐκκλησία, ἓν σῶμα, καὶ πάσας τὰς τυχὸν διαφορὰς ἡμῶν μόνον ἐν Συνόδῳ δέον νὰ ἐπιλύωμεν. Τοῦτο παρελάβομεν ἐκ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ τοῦτο δέον νὰ τηρῶμεν. Πᾶν πλῆγμα κατὰ τῆς Συνόδου πλήττει αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ αὐτοὺς τούτους τοὺς πλήττοντας. «Σκληρὸν πρὸς κέντρα λακτίζειν» (Πράξ. κς΄ 14). Ὅταν μάλιστα ἡ ἀποχὴ ἐκ τῆς Συνόδου γίνεται ἀφοῦ ἔχει ἤδη συμφωνηθῆ, καὶ δὴ καὶ ἐνυπογράφως, ὑπὸ πάντων ἡμῶν ἡ σύγκλησις αὐτῆς, τότε τίθεται ἐν ἀμφιβόλῳ καὶ ἡ συνέπεια καὶ σοβαρότης ἡμῶν, ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ὅλης εἰκόνος τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς αὐτῆς.

Ὡς συνέβη πολλάκις κατὰ τὴν μακραίωνα ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀκουσία ἢ ἑκουσία ἀπουσία Ἐκκλησιῶν τινων ἐκ τῶν συγκληθεισῶν Συνόδων, τοπικῶν καὶ οἰκουμενικῶν, οὐδόλως παρημπόδιζε τὴν πραγματοποίησίν των. Διὸ καὶ ἡ παροῦσα Σύνοδος συγκληθεῖσα ὑφ᾽ ἡμῶν τῇ συμφώνῳ γνώμῃ πασῶν τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν δέον νὰ χωρήσῃ, παρὰ τὴν ἀπουσίαν Ἐκκλησιῶν τινων, ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτῆς, ὡς τοῦτο πανορθοδόξως ἀπεφασίσθη. Τὸ Πανάγιον Πνεῦμα εἴη ὁδηγὸς καὶ βοηθὸς ἡμῶν.